

han overtages af en yngre veninde, Thit tilgav hende ikke.

Thit Jensen rejste meget, Norge, Island, Amerika, Australien, lidt kærlighed var der alle vegne, og man under hende de hede nætter med en styrmand på båden til Australien.

Bogens sidste uddrag er fra 1927, 30 år før hendes død, de store romaner blev senere hendes form for dagbog og selvudlevering.

»Jeg længes« er fascinerende læsning. Jens Andersen er tydeligt indtaget i sit emne, og vi skylder ham tak for denne udgivelse.

Ny Paludan-Müller

Abraham Pais: *Niels Bohr's Times, In Physics, Philosophy, and Polity*. (Clarendon Press, Oxford, 1991). 565 s., 25 £.

Denne bog går dybere i beskrivelsen af fysikken i Niels Bohrs indsats end de fleste, og enkelte afsnit (hensynsfuldt mærket med *) må nok overspringes af dem, der måtte mangle visse forkundskaber i matematikken og fysikken. Forf. er en hollandsk-amerikansk fysiker, der selv var Bohr-elev og åbent bekender sin begejstring for læremesteren. Bogen har allerede fremkaldt en polemik fra yngre amerikanske fysikeres side (Jeremy Bernstein, gengivet i *Weekendavisen* 15/11 1991). Indvendingerne genopliver Bohr-Einstein-debatten, men nu med spørgsmålet: »Hvad var det egentlig, Bohr udrettede?« Måske bundet spørgsmålet snarere i en vis misundelig misnøje med kvantemekanikkens teoretiske fundament (og især »københavninterpretationen«), parret med en irritation over, at dette fundament faktisk stadig fungerer glimrende. Alene dette forhold viser, at bogen også rammer ind i en central, moderne debat blandt fysikere. Kritikerne sky-

der dog nok skævt ved uden videre at nedskrive Bohrs indsats, sammenlignet med Einsteins. Kvanteteorierne har uden sammenligning haft større indflydelse på den moderne fysik end relativitetsteorien, som Bohr endda selv fandt tilhørte den *klassiske fysik* (s. 16). Dette kan måske være nøglen til problemets løsning; Einstein var snarest den sidste store af de gamle og Bohr den første store blandt de nye. Deraf Einsteins mange strålende, fejlfri afpudsninger af det gamle fundament inden for mekanikken sat over for Bohrs famlende og ofte forkerte forsøg inden for en ny tænkemåde. Pais behandler også det danske miljø og Bohrs afstamning og familiens forgrening indgående; næsten for indgående. I fremstillingen føler man undertiden, at Pais har taget for meget ved lære af Bohr i henseende til at fremsætte tanker, som først skal behandles senere; men det skal ikke skjule, at dette er en væsentlig bog.

Søren Balle

Gunver Skytte: *Kr. Sandfeld. En hovedperson i dansk lingvistikshistorie*. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, nr. 316). Udgivet af Det Filologisk-historiske Samfund, 100. bind, årgang 1990. (Museum Tusulanums Forlag, København 1991). 139 s., ill.

Det er i år 50 år, siden romanisten Kr. Sandfeld døde, knap 70 år gammel. Umiddelbart forbindes hans navn i dag først og fremmest med et kolossalt belægsmateriale, anvendt af Knud Tøgeby i dennes *Fransk Grammatik*, og (vel især blandt sproghistorisk interesserede) med standardværket *Sprogvidenskaben*, men – drevet af humanistens fornemste og mest grundlæggende kraft *nysgerrigheden* påviser Gunver Skytte

(G. S.) i sin biografi af Kr. Sandfeld, at han på afgørende vis har præget romanistikens og derigennem balkanistikens udvikling op gennem det 20. årh.

I syv kapitler sættes fokus på personen Kr. Sandfeld, hans baggrund, hans menneskelige og videnskabelige udvikling, hans placering i det lingvistiske miljø nationalt og internationalt, alt sammen afrundet af betragtninger over Sandfelds betydning for dansk romanistik efter 1942, hans dødsår. G. S. har sat sig for at skrive for både romanisten og den interesserede lægmand og ikke kun at biografere en fremstående person, men gennem biografien også at give et indblik i dansk lingvistik historie – og forfatteren må siges at have nået dette i al sin kompleksitet ganske høje mål. Ved en umiddelbar betragtning dog ikke helt uden forbehold, for mens lingvisten og pædagogen tegnes skarpt og præcist, forbliver mennesket bagved mindre håndgribeligt, og det på trods af, at G. S. i flere sammenhænge klogt lader Sandfelds søn, lektor Gunnar Sandfeld, overtage pennen; og at han om nogen kan skrive, er jo almindelig kendt. Forklaringen på forholdet er uden tvivl, at ingen, end ikke Sandfelds nærmeste, kom helt ind til ham, sky og fåmælt som han var i den mere personlige sfære, helt modsat hans udadvendthed i fagfællers – menneskeligt mindre forpligtende – kredse. Hertil kommer selvfølgelig den enorme arbejdsbyrde i tiden frem til tildelingen af det ekstraordinære professorat så sent som i 1914: 2-3 arbejdspladser, timer som ulønnet docent og stor forskningsaktivitet har sat visse naturlige grænser for et udbygget familieliv, men en sådan tilværelse var jo slet ikke ualmindelig for kommende forskere, ret beset vel helt ind i nyeste tid. Med andre ord, et eventuelt forbehold skyldes ikke manglende formåen fra biografens side, men Kr. Sandfelds natur.

Særlig interessant er fremstillingen af Sandfelds samspil med andre store lingvistpersonligheder som Viggo Brøndal, Louis Hjelmslev, Otto Jespersen, Holger Pedersen og Vilhelm Thomsen. Markant og væsentligt er det forhold, at Sandfeld ikke sluttede sig til kredsen omkring Harald Høffding, som ellers netop talte bl.a. Brøndal, Jespersen og Thomsen; kredsens stærkt teoretiske og abstrakte diskussioner lå ham uendelig fjernt – han forblev empiriker hele sit liv. Og netop hans krav til empirien, hans faste forankring i opfattelsen af sproget som et *menneskeligt* og ikke i sig selv hvilende kommunikationsmiddel eller system samt hans vældige evne til datainterpretation for nu at bruge et moderne udtryk, er uendelig vigtige for vores tid, hvor ikke mindst computeren har åbnet mulighed for empirisk forskning i en hidtil ukendt målestok; Sandfelds metodebevidsthed og hans indleven i de indsamlede data burde stå som et memento til de – ganske vist få, men ofte toneangivende – lingvister, der hylder den rene datapresentation og »talgørelsen« af sproget.

Alt i alt en meget anbefalelsesværdig biografi med stof for enhver interesseret. Tilmed er den velskrevet og godt struktureret. Et rent ydre irritationsmoment er der dog: orddivisionen og adskillelsen af binde- og tankestreg halter stedvis – WordPerfect 5.1. kan i så henseende være lidt drossel, men kan sagtens bankes på plads

Ole Lauridsen

Flemming Ettrup: *Gå med i Lunden – dansk travsports historie*. (Det danske Travelskab, 1991). 314 s., 120 kr.

Denne bog er udgivet i anledning af Travelskabets 100 års jubilæum, og dermed har nu begge de angiveligt to